

Mitt i vildmarken, bortom tiden

KARIN ALFREDSSON

av Britte Montigny

Frösöfödda Stockholmsfotografen Karin Alfredsson är det nya årets första gäst i Konsthallen Hishult. Natur, vildmark och stormpiskade hav står på programmet. "Snö och regn ska passera" kallar hon sin utställning med titeln hämtad från ett av hennes senaste vildmarksprojekt. Riktigt nog. Den närvarokänsla som seriens 17 fotografier förmedlar är så stark att den också rymmer också en förnimmelse av att snö och regn faktiskt yr runt huvudet på mig, snärtar mig i ansiktet. "Snö- och regn"-serien, som i Förstugan kompletterats med verk ur "Det finns ingenstans annat än här" från 2014, för betraktarna med sig rakt ut i vildmarken. Den okända och svåråtkomliga vildmarken i Nordens nordligaste avkrokar långt, långt bortom alla rösade leder, stigar och allfarvägar. Till skrovliga och ogästvänligt avvisande berg med vattendrag som banar sig väg genom djupskärande raviners botten, till stormpiskade snövidder och hav som upprört stängas mot polarisen. Hur Karin Alfredsson tagit sig dit framgår inte. Snarast tycks det handla om en slags luftburen landning i det som brukar kallas "In the middle of nowhere", ett mitten av om inte ingenting så i varje fall av en oändlighet som också sträcker sig bortom tiden. Hur Karin Alfredsson kommit dessa gudsförgätna platser på spåren framgår inte. Ändå kan man ana att hon målmedvetet och förmodligen mycket mödosamt till fots, på skidor, scooter eller rent av med helikopter, sökt sig till vildmarksområden där naturen är den suveräne och okuvlige härskaren. I fotografierna eliminerar Karin Alfredsson allt som skulle kunna tolkas som spår av mänsklig närvaro, av tidens gång, av föränderlighet. Bara en enda fågel finns med. En svart prick. En staffagefigur som understryker oändlighetsperspektivet. Allt som skulle kunna kallas "vykortsvackert" utesluts skoningslöst. En blomma förringar, liksom människor, liksom frodig växtlighet och färger. Ändå tar Karin Alfredsson alla sina bilder/filmer med färgfilm i kameran. Men bilderna tas under den tid på året då färgerna alltjämt ligger i ide, liksom i stort sett dagsljuset. Koloriten är reducerad till gråtoner i grafiska valörer från djupaste svärta till kyligaste vitt. Resultatet blir en paradox. Gråskalans mjuka skiftningar tar visserligen udden av motivens inbyggda brutalitet men understryker samtidigt oändligheten, storslagenheten. Färger skulle ha gjort dem plottriga, rentav banala och för banaliteter finns ingen plats i Karin Alfredssons naturskildringar.

I natursammanhang är "föränderlighet" en känslig fråga. Den leder tankarna till pågående debatter om miljöhot och klimatförändringar, till Parisavtal och åtgärder för att dämpa utsläpp och på det hela taget till människans fördärliga inverkan på vår jord. Men Karin Alfredsson avser inte använda sina fotografier som inlägg i miljödebatten, där människans kamp snarast ter sig som en Davids kamp mot Goliat fast med oviss utgång. Hon skulle naturligtvis ha kunnat dokumentera såväl erosion som smältande polarisar, stigande havsnivåer och polardjurens krympande habitat, men hennes fotografier sträcker sig bortom dessa tecken på effekterna av tidens tand (vad som än ligger bakom). Eller snarare: höjer sig ovanför. Det hon skildrar är en natur och vildmark som tycks höjd över alla förändringar. En natur, som när den grips av raseri, illustrerar människans tillkortakommanden. Inför monsterorkaner, jordbävningar, tsunamin, vulkanutbrott står hon sig slätt...

Karin Alfredssons vildmarksfotografier och dito filmer av snöoväder och vinterdånande hav rymmer en dimension av oändlighet. Ovillkorligen leds tankarna till främst den tyska romantikens filosofier och deras panteistiska föreställningar om oändligheten som något tid och rum alltomfattande. Ett evighetsperspektiv vari människan bara är en liten del. Hon betraktar utan att agera, utan att påverka, precis som Karin Alfredsson gör och som vi gör; ställda inför hennes vildmarksskildringar. Jag är starkt frestad att här – och utan banala undertoner – använda ordet "vildmarksromantik" i synnerhet som ett flertal av de bilder Karin Alfredsson visar i Hishult leder mina tankar till den tyske 1800-talsromantikern Caspar David Friedrich – också han en av panteismen färgad skildrare av ändlösa bergsmassiv, av landskap dit inga vägar når och av polarisarnas kraftfulla skoningslöshet.

Karin Alfredssons fotografier rymmer inte bara en panteistisk dimension utan även en målerisk. I videofilmen "Jag – Ett självporträtt" står hon som en nordisk Venus (en sentida ättling till Botticellis 1400-tals Venus) med fladdrande hår i ett arktiskt landskap där skummande vatten blir till yrande snö. Och stillbildskameran återger de virvlande snöbyarna och kastvindarnas lek med vattenkaskader som vore de pålagda med pensel eller svamp medan gråtonade studier av havs- och snötytor tycks balansera på gränsen till lyriska variationer på ett subtilt enfärgsmåleri à la Gerhard Richter. Och Karin Alfredsson håller med när jag talar om de måleriska effekterna. De finns där förvisso. Även hon har sett dem. Men det är inte hon som frammanar dem, inte heller hennes kamera. Naturen ensam är ansvarig.

Sensommaren 2018 ingick Karin Alfredsson i forskarteamet på isbrytaren Odens åtta tuffa veckor långa expedition till Nordpolen. Under rubriken "Skiss från projekt Nordpolen" visas en handfull små bilder från expeditionen på plan 2. En försmak på vad som komma skall? Det är bara att hoppas – även om hon (liksom här) låter isbjörnarna utgå.